

Motion till riksdagen 2016/17:3657

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2016/17:129 Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ålägga bankerna en skyldighet att tillhandahålla och ta emot kontanter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att se över om storbankerna kan åläggas krav på att upprätthålla bankomater på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föreningar och företag bör omfattas av rätten att öppna betalkonto med grundläggande funktioner och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Europaparlamentet och rådet har antagit direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner. Direktivet syftar till att bl.a. undanröja återstående hinder för en integrerad marknad för finansiella tjänster och se till att även konsumenter får del av dess fördelar. Betalkontodirektivet gäller för konsumenters betalkonton.

Direktivet innehåller regler på tre områden. Det första området gäller avgiftsinformation. Det finns sedan tidigare en skyldighet för betaltjänstleverantörer att informera om de avgifter som tas ut för betaltjänster. Betalkontodirektivet ska dock underlätta för konsumenterna att jämföra avgifter mellan olika leverantörer och på så sätt ha bättre möjligheter att fatta informerade beslut. Direktivet innehåller därför inte bara regler om avgiftsinformation som ska lämnas, utan också hur den ska utformas. Det andra området gäller byte av betalkonto, där direktivet syftar till att underlätta byte

mellan betalkonton hos olika kreditinstitut. På så sätt ska konsumenternas rörlighet på marknaden öka. Det tredje och sista området avser regler som ska garantera alla konsumenter som är lagligen bosatta inom EU tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner.

Kontanthantering

Under en längre tid har allt fler kreditinstitut slutat med att hantera kontanter över disk, och de kreditinstitut som har kvar kontanthantering begränsar i allt större utsträckning antalet kontor där detta erbjuds. Den här utvecklingen drivs delvis av minskad efterfrågan och användning av kontanter under de senaste åren. Samtidigt är det många som upplever problem med att utföra betaltjänster, detta gäller bl.a. personer med funktionsnedsättning, asylsökande och nyanlända, äldre samt mindre små kontantberoende företag och föreningar. Inte minst upplever många på landsbygden att det är långt till närmaste kontor som kan hantera kontanter.

Många hade därför förväntat sig att regeringen med stöd av EU-direktivet skulle införa regler som ålägger bankerna en skyldighet att tillhandahålla och ta emot kontanter. Något sådant förslag finns emellertid inte i propositionen. Regeringen menar att direktivet inte innehåller något sådant krav på medlemsstaterna. Det är förvisso riktigt att något sådant explicit krav inte finns, men direktivet ålägger medlemsstaterna att se till att samtliga konsumenter har tillgång till betalkonton med grundläggande funktioner. Insättning och uttag av kontanter är en sådan grundläggande funktion. För att medlemsstaterna ska leva upp till direktivet krävs att alla eller ett tillräckligt stort antal kreditinstitut erbjuder konton med grundläggande funktioner, såväl i dag som i framtiden. I stället för att ålägga bankerna en skyldighet att bl.a. hantera kontanter väljer regeringen en reglering som innebär att bankerna själva får bestämma vilka av de grundläggande tjänsterna de ska tillhandahålla. I ett särskilt yttrande till utredningen Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton (SOU 2016:53) anför experten Anna Wilbe (Riksbanken) att det kan ifrågasättas om Sverige med en reglering där instituten själva avgör vilka tjänster som ska erbjudas lever upp till direktivets krav att garantera samtliga konsumenter rätt till betaltjänster, i dag och i framtiden. Denna kritik delas av remissinstanserna Göta hovrätt, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Sveriges Konsumenter m.fl.

Oavsett om den föreslagna regleringen lever upp till direktivets syfte kan vi konstatera att det inte finns någonting som hindrar regeringen från att ålägga bankerna att tillhandahålla konsumenterna kontanter. Regeringen bör ålägga bankerna en skyldighet att tillhandahålla och ta emot kontanter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Sverige ligger också i EU:s bottenliga vad gäller tillgången till bankomater samtidigt som möjligheterna att ta ut kontanter ur dessa har försämrats kraftigt. Bankomaterna är i dag organiserade i ett gemensamt bolag mellan de fem största bankerna kallat Bankomat AB. Det har lett till en mycket marknadsdominerande ställning för dessa aktörer. Dessa fem storbanker äger också Bankernas Depå varifrån all kontanthantering i Sverige utgår. Bankerna övertog depån från Riksbanken när den avvecklade sin kontanthantering. Storbankernas ägande omöjliggör för nya aktörer att etablera bankomattjänster i Sverige utan mycket höga kostnader. När storbankerna stänger ned

bankkontoren på landsbygden har det många gånger inneburit att också bankomaten har försvunnit. En utredning bör därför tillsättas för att utreda om storbankerna kan åläggas krav på att upprätthålla bankomater på landsbygden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Föreningars och företags rätt till betalkonto

En annan central fråga handlar om vilka som ska garanteras en rätt till betalkonto med grundläggande funktioner. Regeringen, liksom utredningen, föreslår att denna rätt begränsas till konsumenter som är lagligen bosatta inom EES. Föreningar och företag omfattas således inte av rätten att öppna betalkonto med grundläggande funktioner. I sitt remissvar kritiserar Riksbanken detta och föreslår att alla företag och föreningar med säte i ett land inom EES ska ha en sådan rätt. Finansinspektionen menar att problemen med företag som vägras öppna betalkonto med grundläggande funktioner kan vara större än vad utredningen ger uttryck för. Samma tankegångar ger Anna Wilbe uttryck för i sitt särskilda yttrande till utredningen. Hon hänvisar bl.a. till länsstyrelsernas årsrapport från 2015 där det framgår att problemen med tillgång till grundläggande betaltjänster påverkar föreningslivet och tillväxten för företagare negativt. Vänsterpartiet delar denna syn. Föreningar och företag bör omfattas av rätten att öppna betalkonto med grundläggande funktioner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Håkan Svenneling (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Daniel Riazat (V)

Ali Esbati (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Sestrajcic (V)